

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 22 Σεπτεμβρίου 2023
(OR. en)

13202/23

SOC 626
EMPL 446

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Εδραίωση και ενίσχυση των ευρωπαϊκών συστημάτων κοινωνικής προστασίας — Συζήτηση προσανατολισμού

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες καθοδηγητικό σημείωμα της Προεδρίας για το ανωτέρω θέμα, ενόψει της συζήτησης προσανατολισμού που θα πραγματοποιηθεί στο Συμβούλιο (EPSCO) στις 9 Οκτωβρίου 2023.

Εδραίωση και ενίσχυση των ευρωπαϊκών συστημάτων κοινωνικής προστασίας

Συζήτηση προσανατολισμού

Οι πρόσφατες κρίσεις, και κυρίως η πανδημία και οι πληθωριστικές συνέπειες του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, κατέδειξαν την επιτακτική ανάγκη για πολιτικές με άμεσα αποτελέσματα προκειμένου να μετριαστεί η μείωση του εισοδήματος των νοικοκυριών. Οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να επικεντρωθούν στους πλέον ευάλωτους, ώστε να αποφευχθούν μακροχρόνιες επιπτώσεις που επιδεινώνουν την ανισότητα, περιορίζουν τις ευκαιρίες και, εν τέλει, επιβραδύνουν την ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Ωστόσο, η ταχεία και στοχευμένη αντίδραση σε αυτή την πρόκληση δεν επαρκεί από μόνη της για να αντιμετωπιστεί κατάλληλα ο κοινωνικός αντίκτυπος των υποκείμενων κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών. Η αποτελεσματική εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων απαιτεί ενεργό δράση όσον αφορά τις κοινωνικές συνέπειες αυτών των υποκείμενων διαρθρωτικών προκλήσεων, όπως εκείνων που συνδέονται με την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση.

Μολονότι οι αλλαγές αυτές δημιουργούν σημαντικές ευκαιρίες για τους ευρωπαίους πολίτες, θα μπορούσαν επίσης να οδηγήσουν σε αυξημένες ανισότητες, για παράδειγμα, όσον αφορά τα ψηφιακά χάσματα ή την ενεργειακή φτώχεια. Οι κοινωνικές πολιτικές πρέπει να προλαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν επαρκώς αυτές τις καταστάσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη έχουν εγκρίνει ή εφαρμόζουν μεταρρυθμίσεις στα συστήματα κοινωνικής προστασίας τους, όπως μεταρρυθμίσεις στις παροχές ανεργίας· προσωρινές απαλλαγές από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες ενίοτε συνδέονται με επαναχαρακτηρισμούς· καθώς και αντιμετώπιση των ανισοτήτων όσον αφορά την κοινωνική προστασία με τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας των αυτοαπασχολούμενων και των ευάλωτων ομάδων. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην κάλυψη αυτών των ομάδων μεταξύ των κρατών μελών.

Η ενοποίηση των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος συνέβαλε επίσης στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων αυτών των κρίσεων. Ειδικότερα, με βάση την πρόσφατα εκδοθείσα σύσταση του Συμβουλίου, βασικό στοιχείο των προσπαθειών αυτών αποτέλεσε το έργο των κρατών μελών για την επέκταση του επιπέδου κάλυψης που προβλέπουν τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος, τη μείωση των υψηλών ποσοστών μη αξιοποίησης που συνδέονται με αυτό το είδος παροχών και τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ κοινωνικών και εργασιακών μέτρων.

Επιπροσθέτως της χρηματοδοτικής στήριξης, οι πολίτες θα πρέπει να συνοδεύονται και να καθοδηγούνται με σκοπό την πλήρη ένταξή τους στην κοινωνία τόσο σε κοινωνικό επίπεδο όσο και στον χώρο εργασίας, ώστε να ενταχθούν και να συμμετέχουν με ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν κάνει αξιοσημείωτη χρήση ενωσιακών κονδυλίων, όπως το NextGenerationEU και τα διαρθρωτικά ταμεία, με σκοπό την επίτευξη αυτών των στόχων στο πλαίσιο των οικείων εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, τα βραχυπρόθεσμα μέτρα δεν επαρκούν και τα κράτη μέλη πρέπει να υιοθετήσουν μια μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προσέγγιση. Για τον λόγο αυτό, ορισμένα κράτη μέλη αρχίζουν να λαμβάνουν υπόψη τη σημασία των αποδόσεων των κοινωνικών επενδύσεων και το πώς θα τους εξασφαλίσουν την κατάλληλη φορολογική μεταχείριση.

Σε μια προσπάθεια να προωθηθεί η εδραίωση και να ενισχυθεί η κοινωνική προστασία στην Ευρώπη, ο συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να βελτιωθεί ώστε να ανταποκρίνεται στις αλλαγές στον κόσμο της εργασίας. Ως εκ τούτου, η αδιάλειπτη συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις σχετικά με την πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης είναι ζωτικής σημασίας.

Λαμβανομένων υπόψη των νέων στοιχείων που συνθέτουν την πραγματικότητα στον κόσμο της εργασίας, όπως οι λεγόμενοι «ψηφιακοί νομάδες» και η τηλεργασία, απαιτείται πλέον από την Ευρωπαϊκή Ένωση να εξετάσει τις συναφείς επιπτώσεις στον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, τα κριτήρια για τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας και τον αντίκτυπο στους διάφορους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, ως πρώτο βήμα, ειδική ομάδα της διοικητικής επιτροπής για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης έχει εστιάσει τις προσπάθειές της στην περίπτωση τηλεεργαζομένων που ασκούν τακτικά τη δραστηριότητά τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο έχει την έδρα του ο εργοδότης τους, προκειμένου να προτείνει συγκεκριμένους τρόπους διαχείρισης αυτών των καταστάσεων. Ωστόσο, μπορεί να αποδειχθεί αναγκαία η λήψη περαιτέρω δράσης σε ενωσιακό επίπεδο κατά τον επόμενο νομοθετικό κύκλο.

Ταυτόχρονα, η ψηφιακή τεχνολογία αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρούν τα θεσμικά όργανα. Τα κράτη μέλη διερευνούν νέους τρόπους για να βελτιώσουν την επικοινωνία μεταξύ των θεσμικών οργάνων, των πολιτών, των επιχειρήσεων και των αρχών. Κατά τον σχεδιασμό του μέλλοντος της κοινωνικής προστασίας, τα ψηφιακά εργαλεία και η τεχνητή νοημοσύνη πρέπει να ληφθούν υπόψη, κυρίως ως μέσα για την προώθηση της άσκησης των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και για την ενίσχυση της καταπολέμησης της απάτης και της κατάχρησης. Στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ψηφιοποίηση του συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης: διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας στην ενιαία αγορά» γίνεται απολογισμός των υφιστάμενων πρωτοβουλιών και προτείνονται συγκεκριμένες δράσεις για τη μετάβαση σε ένα ψηφιακά πιο ολοκληρωμένο σύστημα συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης.

Με γνώμονα τα ανωτέρω και με βάση την εμπειρία σε εθνικό επίπεδο, οι υπουργοί καλούνται να εξετάσουν τα ακόλουθα ερωτήματα:

- *Ποιες επιπτώσεις έχουν στα συστήματα κοινωνικής προστασίας οι αλλαγές που επέφερε η πανδημία COVID-19 και οι πληθωριστικές συνέπειες του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας καθώς και η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση, τις οποίες διανύουν σήμερα οι κοινωνίες μας; Ποιες είναι οι προτεραιότητες όσον αφορά την προώθηση της κοινωνικής προστασίας;*
- *Ένα βήμα προόδου στον τομέα της κοινωνικής προστασίας ήταν η έκδοση της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα. Ποια είναι τα κύρια διδάγματα που αντλήθηκαν από την εφαρμογή των σχετικών συστημάτων σε εθνικό επίπεδο; Πώς θα μπορούσε να επεκταθεί η κοινωνική προστασία στις πλέον ευάλωτες ομάδες;*
- *Συμβάλλουν οι τεχνολογικές εξελίξεις, και ιδίως η τεχνητή νοημοσύνη, στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων φραγμών στον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης και στη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των διοικήσεων σε ολόκληρη την Ένωση; Βάσει της εμπειρίας σας, υπάρχουν περιπτώσεις που μπορείτε να αναφέρετε σχετικά με τη χρήση της τεχνολογικής καινοτομίας για την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας;*